

Temat: Wolna elekcja.

Cele lekcji:

Uczeń:

- poprawnie posługuje się terminami: artykuły henrykowskie, *pacta conventa*, wolna elekcja, liberum veto,
- określa czas wydarzeń: 1572 r. – śmierć Zygmunta Augusta, 1573 r. – pierwsza wolna elekcja,
- omawia dokonania postaci historycznych: Henryka Walezego, Zygmunta Augusta,
- opisuje zmiany, które zaszły w 1573 r. w ustroju Rzeczypospolitej,
- przedstawia zasady wolnej elekcji,
- wyjaśnia okoliczności uchwalenia i główne założenia artykułów henrykowskich oraz dokumentów *pacta conventa*,
- dostrzega korzyści i zagrożenia dla Rzeczypospolitej wynikające z nowego sposobu wyboru króla.
*przedstawia skutki użycia liberum veto przez szlachtę polską.

Metody:

- metoda aktywizująca – drama (wejście w rolę),
- praca z tekstem podręcznika,
- **Wykorzystanie narzędzi TIK:**
  - **praca na padlecie: mapa Rzeczypospolitej w XVI w.,**
  - **aplikacja: kahoot.it,**
  - **learning apps,**
  - **mapa słów:tagult.com.**

Formy pracy:

indywidualna, grupowa, zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- podręcznik „Wczoraj i dziś” 5, s. 127-130.

materiały dodatkowe: opisy kandydatów na króla, notatka do uzupełnienia,

materiały na padlecie: mapa interaktywna, kahoot, learning apps, tagult, kolorowe kapsle

Przebieg lekcji:

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne: sprawdzenie obecności, podanie tematu lekcji.
2. Powtórzenie wiadomości o unii lubelskiej w formie Quizu kahoot.it
3. Uczniowie na telefonach komórkowych logują się do aplikacji kahoot.it – (mogą tworzyć zespoły) i w formie gry powtarzają treści z poprzedniej lekcji
3. Nauczyciel wyświetla na padlecie cele lekcji:

NACOBESZU: pojęcia "wolna elekcja, liberum veto, kiedy odbyła się wolna elekcja i kim byli kandydaci do tronu polskiego, kto został pierwszym królem elekcyjnym, czym były *pacta conventa* i artykuły henrykowskie, zasada liberum veto i jej skutki

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel przedstawia okoliczności prowadzące do pierwszej wolnej elekcji. Wyjaśnia również pojęcie *interreks*. Następnie opisuje zasady wyboru nowego króla w Rzeczypospolitej.
2. Uczniowie losują kolorowe kapsle i wg kolorów dzielą się na 4 grupy. W grupach opracowują informacje o kandydatach i wygłaszają krótkie przemówienia na temat każdego z nich – reprezentanta polskiej dynastii, Ernesta Habsburga, Iwana IV Groźnego, Henryka Walezego, szlachcica piasta (*załącznik dla nauczyciela*).
3. Po zakończeniu przedstawień odbywa się głosowanie na platformie kahoot.it – uczniowie

wybierają na króla jedną z przedstawionych postaci. Nauczyciel komentuje klasowy wynik wyborów oraz informuje, że w rzeczywistości w pierwszej wolnej elekcji władcą Polski został król francuski Henryk Walezy.

3. Nauczyciel omawia, jaką rolę w kształtowaniu pozycji władcy elekcyjnego odgrywały artykuły henrykowskie i *pacta conventa*. Uczniowie indywidualnie czytają fragment podręcznika s.128 Wyjaśnia także okoliczności ucieczki Henryka Walezego z kraju oraz wyboru następnego władcy.

4. Następnie w aplikacji learning apps – chętni uczniowie dobierają słowa - skojarzenia do artykułów henrykowskich i *pacta conventa*.

5. Nauczyciel krótko omawia dalsze losy wolnej elekcji oraz kolejnych kandydatów, następnie opisuje zasadę liberum veto – kto i kiedy je zastosował jako po raz pierwszy) oraz prosi uczniów o znalezienie słów charakteryzujących liberum veto w "chmurze słów"- (aplikacja: tagult.com).

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel poleca uczniom, aby na mapie interaktywnej zakreślili miejsce wolnej elekcji oraz unii lubelskiej.

2. Uczniowie dostają karty pracy do uzupełnienia do wklejenia do zeszytu jako praca domowa (*załącznik dla nauczyciela*). (Dla osób chętnych, krótka prezentacja o wybranym królu elekcyjnym).

3. Na koniec uczniowie sięgają pod krzesła, gdzie znajdują wcześniej przyklejone karteczki samoprzylepne z pytaniami podsumowującymi.

4. Na padlecie wyświetlane są kolory z informacją np. Kolor czerwony: wszystko zrozumiałem, lekcja była ok., niebieski: są treści, które chcę jeszcze raz omówić, żółty: większość lekcji i nie zrozumiałem, nie podobała mi się. Uczniowie w grupach wybierają kapsel odpowiadający treści koloru.

Materiały dla nauczyciela:

(Notatka do wklejenia do zeszytu):

Pojęcia:

wolna elekcja: wybór króla przez ogół szlachty

liberum veto: zasada pozwalająca na zerwanie obrad sejmu i uchylenie podjętych wcześniej uchwał

rokosz- zbrojne wystąpienie szlachty wobec króla

artykuły henrykowskie: akt prawny określający zasady ustroju Rzeczypospolitej oraz uprawnienia króla

pacta conventa: umowa między szlachta a nowo obranym królem, zawierała indywidualne zobowiązania króla

Dopisz wydarzenia do dat:

1572 -.....

1573-.....

1652-.....

Pierwszym królem elekcyjnym został..... Z....., koronowany w roku.....

Nowy król elekcyjny musiał zaprzysiąc dwa dokumenty..... oraz .....

Skutki liberum veto:

.....
.....
.....

Material nr 1

I Grupa:

Zareklamujcie swego kandydata uwzględniając jego zalety i wady:

Kandydat do tronu nr 1

Ernest Habsburg:

Korzyści:

- Habsburgowie to dynastia katolicka, a Ernest to „zacny syn cesarski”,
- dynastia habsburska posiada Śląsk, utracony przez Polskę za czasów panowania ostatniego Piasta,
- za panowania arcyksięcia austriackiego zagrożenia dla Polski nie stanowiliby także inni książęta niemieccy, obawiający się potężnych Habsburgów,
- oczekujemy zwiększenia naszych wpływów na Litwie, ponieważ pochodzący z odległego kraju monarcha nie będzie w stanie nas kontrolować,
- kierujemy się interesem gospodarczym – liczymy na sprowadzanie bez cła wina z Węgier.
- Czeski język rozumie

Szkody:

- jego wadą jest młody wiek, co może wiązać się z potrzebą zaangażowania obcych doradców,
- nie odpowiada nam fakt, że władca nie zna języka polskiego,
- obawiamy się, że wprowadzi on rządy absolutne i nietolerancję religijną.
- boimy się, że władca będzie rządził bez pomocy polskiej szlachty, a ważne urzędy państwowe rozdzieli między Niemców.

II Grupa:

Zareklamujcie swego kandydata uwzględniając jego zalety i wady:

Kandydat do tronu nr 2

Henryk Walezy:

Korzyści:

- kandydat jest walecznym, znakomitego pochodzenia wodzem, obdarzonym licznymi zdolnościami, którymi wykazał się podczas bitew z hugenotami z 1569 r.,
- uważamy, że władca będzie w stanie pokonać wrogów Rzeczypospolitej,
- liczymy, że będzie słuchał polskich doradców, ponieważ jego współpracownicy mieszkają w odległej Francji,
- oczekujemy, że zapewni pokój z Turcją dzięki nieformalnemu sojuszowi antyhabsburskiemu między Francją a Turcją,
- mamy nadzieję na sprowadzenie części francuskich okrętów, a także na wybudowanie w przyszłości królewskiej floty Rzeczypospolitej.

Szkody:

- boimy się go, słyszeliśmy o rzezi hugenotów dokonanej przez ród Walezjuszy podczas nocy św. Bartłomieja
- jego wybór może wywołać wojnę Polski z Rosją.

III Grupa:

Zareklamujcie swego kandydata uwzględniając jego zalety i wady:

Kandydat do tronu nr 3

Iwan IV Groźny:

Korzyści:

- wybór cara zapewni nam pokój z Rosją, a z jej pomocą Rzeczpospolita powiększy swoje terytorium o ziemie na wschodzie, a także z łatwością odeprze ataki wrogów, m.in.: ze strony ord tatarskich i rosnącej w potęgę Turcji,
- car rozumie język polski,

- liczymy na korzyści gospodarcze i rozwój wymiany towarów między Wschodem a Zachodem, np.: handel futrami z Rosji do Europy Zachodniej przebiegałby przez ziemie polskie, a artykuły przywożone z Rosji miałyby niższą cenę.

Szkody:

- lękamy się okrucieństwa i tyranii rosyjskiego władcy,
- obawiamy się utraty naszych wpływów na Ukrainie na rzecz Wielkiego Księstwa Moskiewskiego, tym bardziej, że car stawia żądania terytorialne dotyczące ziem ukraińskich oraz Inflant,
- jest on władcą samowładnym, despotycznym, nie zwołującym sejmów władcą, który „karze, ścina, morduje, srogo rozkazuje”,
- uważamy, że carskie rządy w Polsce mogą doprowadzić do wojny z Turcją, Tatarami, Niemcami i Mołdawianami, ponieważ Iwan Groźny prowadzi bardzo agresywną politykę zagraniczną i dokonuje licznych podbojów.

IV Grupa:

Zareklamujcie swego kandydata uwzględniając jego zalety i wady:

Kandydat do tronu nr 4

Polski kandydat Piast:

Korzyści:

- zna on język, obyczaje i prawa polskie,
- uważamy, że będzie szanował Polaków i kierował się ich dobrem.

Szkody:

- uważamy, że Polska nie posiada wystarczająco dostojnego kandydata na tron, ponieważ „księcia polskiej krwi nie ma”,
- nie będziemy podlegać osobie równej nam stanem,
- obawiamy się wybuchu wojny domowej o tron,
- wzgarda u królów postronnych,
- wielka trudność w obraniu jego.